

शैखे तरीकत, अमीरे अहले सुन्नत, बानिये दावते इस्लामी, हज़रते अल्लामा मौलाना अबू खिलाल
मुहम्मद इल्यास अंतार कादिरी रज़वी بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ के मल्कून्जात का तहरीरी गुलदस्ता

अमीरे अहले सुन्नत से

झूट

के बारे में 24 सुवाल जवाब

सफ़्ऱात 18

मुआशो से झूट की बुराई कैसे खत्म हो ?

02

बया झूट बोलने से बुज़ टृट जाता है ?

07

जमा सुन्ह कराने के लिये झूट बोल गए हैं ?

10

झूट और चुगली से बदले का तरीका क्या है ?

16

शैखे तरीकत, अमीरे अहले सुन्नत, बानिये दावते इस्लामी, हज़रते अल्लामा मौलाना अबू खिलाल

मुहम्मद इल्यास अंतार कादिरी रज़वी بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

الْحَمْدُ لِلّٰهِ رَبِّ الْعَلَمِينَ وَالصَّلٰوةُ وَالسَّلَامُ عَلٰى خَاتِمِ النَّبِيِّنَ ط
أَمَّا بَعْدُ فَاعُوذُ بِاللّٰهِ مِنَ الشَّيْطَنِ الرَّجِيمِ ط سَمِّ اللّٰهُ الرَّحْمٰنُ الرَّحِيمُ ط

अमीरे अहले सुन्नत से झूट के बारे में 24 सुवाल जवाब

دُعَاءٌ خَلِيلِيٌّ فَرِيْضَةٌ اَمْمَارِيَّةٌ اَهْلَلِيْنَ سُونَنَتُ : या रब्बल मुस्त़फ़ा ! जो कोई 18 सफ़्हात का रिसाला : “अमीरे अहले सुनत से झूट के बारे में 24 सुवाल जवाब” पढ़ या सुन ले उसे हमेशा सच बोलने और झूट से बचने की امین بُجاهِ خاتِم النبیِّن ﷺ اور उसे बे हिसाब बरखा दे ।

दुर्लभ शरीफ़ की फूजीलत

हज़रते शैख़ अबू बक्र शिल्ली رَحْمَةُ اللّٰهِ عَلٰيْهِ एक रोज़ बग़दादे मुअ़ल्ला
के जय्यद आलिम हज़रते अबू बक्र बिन मुजाहिद رَحْمَةُ اللّٰهِ عَلٰيْهِ के पास
तशरीफ लाए, उन्होंने ने फौरन खड़े हो कर उन को गले लगा लिया और
पेशानी चूम कर बड़ी ताज़ीम के साथ अपने पास बिठाया। हाज़िरीन ने
अर्ज़ किया : या सच्चिदी ! आप और अहले बग़दाद आज तक इन्हें दीवाना
कहते रहे हैं मगर आज इन की इस क़दर ताज़ीम क्यूँ ? जवाब दिया : मैं
ने यूंही ऐसा नहीं किया, الْكَبِيرُ لِلّٰهِ ! आज रात मैं ने ख़बाब में येह ईमान
अफ़रोज़ मन्ज़र देखा कि हज़रते अबू बक्र शिल्ली बारगाहे रिसालत में
हाज़िर हुए तो सरकारे दो आलम صَلَّى اللّٰهُ عَلٰيْهِ وَسَلَّمَ ने खड़े हो कर इन को सीने
से लगा लिया और पेशानी को बोसा दे कर अपने पहलू में बिठा लिया।
मैं ने अर्ज़ की : या रसूलल्लाह صَلَّى اللّٰهُ عَلٰيْهِ وَسَلَّمَ ! शिल्ली पर इस क़दर
शफ़कत की वजह ? अल्लाह पाक के महबूब صَلَّى اللّٰهُ عَلٰيْهِ وَسَلَّمَ ने (गैब की

खबर देते हुए) फ़रमाया कि येह हर नमाज़ के बाद येह आयत पढ़ता है :

﴿لَقَدْ جَاءَكُم مَّا سُوْلِيْنَ قُنْ أَنْقَسْلُمْ عَزِيزٌ عَلَيْهِ مَا عَنْتُمْ حَرَيْصٌ عَلَيْكُم بِالْمُؤْمِنِينَ رَاعُوفٌ رَّحِيمٌ﴾

(القول المدحى، ص 346) (128: اتوه: 11)، (بـ) और इस के बाद मुझ पर दूर्घट पढ़ता है।

صَلُّوا عَلَى الْحَبِيبِ *** صَلَّى اللَّهُ عَلَى مُحَمَّدٍ

सुवाल : किसी के अचानक इन्तिकाल पर उस के क़रीबी रिश्तेदार को बुलाने के लिये कहा जाता है कि “बहुत बीमार है, आप जल्दी घर आ जाएं” हालांकि जिस को बीमार बताया जा रहा होता है उस का इन्तिकाल हो चुका होता है, येह इस लिये बोला जाता है ताकि करीबी अ़ज़ीज़ को तकलीफ न हो, ऐसा करना कैसा ?

जवाब : येह झूट है लिहाज़ा इस तरह कहने से एहतियात् करनी चाहिये । इस की जगह यूं कह दिया जाए कि एमरजन्सी है, जल्दी आ जाएं । अब एमरजन्सी में सख्त बीमारी भी आ जाएगी और फैतगी भी शामिल होगी । येह एक मोहतात् जुम्ला है मगर लोग समझते नहीं और ख़ाव म ख़ाव हुनाहों भरे उलटे सीधे जुम्ले बोल देते हैं हालां कि उन का Alternate (या'नी मुतबादिल) मौजूद होता है लेकिन इस की तरफ तवज्जोह ही नहीं करते । अल्लाह पाक से डरना चाहिये । आज किसी और की मौत की ख़बर दे रहे हैं, कल हमारी मौत की ख़बर भी आम हो जाएगी, मरना तो सब ने है, किसी को मौत से फ़रार नहीं है लिहाज़ा हमेशा सच बोलना चाहिये ।

(मल्फूजाते अमीरे अहले सून्नत, 2/244)

सुवाल : आज कल हम येह देखते हैं कि लोग बात बात पर झूट बोल रहे होते हैं और मुआशरे में झूट को बहुत मामूली समझा जाने लगा है बल्कि बा'ज़ लोग झूट बोलने को अच्छा समझते हैं तो इस हवाले से आप कुछ राहनुमाई फ्रमा दीजिये ताकि हमारे मुआशरे में झूट की बुराई ख़त्म हो जाए ।

જવાબ : વાકેઈ મુઅશરે મેં ઝૂટ બહુત જિયાદા આમ હૈ ઔર બાત બાત પર ઝૂટ બોલા જાતા હૈ, મસલન લોગ તિજારત મેં ઝૂટ બોલતે હૈનું, મુલાજમત મેં ઝૂટ બોલતે હૈનું, મુલાજિમ રખના હૈ તો ઝૂટ બોલતે હૈનું, અગર કિસી ને મુલાજિમ રહના હૈ તો વોહ ઝૂટ બોલેગા, ખરીદારી કરની હૈ તો ઝૂટ બોલેંગે ઔર મજાકું મેં ભી ઝૂટ બોલેંગે તો યું કદમ કદમ પર ઝૂટ બોલા જા રહા હૈ। બા'જ ઝૂટ એસે હોતે હૈનું જિન કા ખુદ કો પતા ચલ જાતા હૈ કિ મૈં ઝૂટ બોલ રહા હું ઔર બા'જ અવકાત બિલ્કુલ તવજ્જોહ નહીં હોતી ઔર બન્દા ઝૂટ બોલ રહા હોતા હૈ જેસે કિસી કી તબીઅત બહુત ખરાબ હૈ તો અબ અગર ઉસ સે પૂછેંગે કિ ક્યા હાલ હૈ? તબીઅત કેસી હૈ? તો વોહ બોલેગા : ઠીક હું। અબ અગર ઉસ કી તવજ્જોહ અપને મરજ કી તરફ ભી હૈ કિ મૈં ઠીક નહીં હું, બીમાર પડા હું ઔર બુખાર મેં તપ રહા હું ઔર ફિર ભી વોહ “ઠીક હું” કહ રહા હૈ તો યેહ ઝૂટ હૈ। યહાં તક કિ અગર ઉસ ને ઇસ જેહન સે ! કહા કિ મૈં ઠીક હું જૈસા કિ લોગ “ઠીક હું” કે મા’ના મેં ભી ! કહતે હૈનું તો અબ યેહ ભી ઝૂટ હૈ। જબ બન્દા બીમાર હોતા હૈ તો લોગ પૂછતે હૈનું : ક્યા હાલ હૈ? અબ પૂછને વાલે ભી રસ્મી પૂછ રહે હોતે હૈનું વરના અગર મરીજ એસોં કે સામને અપની બીમારી કી ફાઇલ ખોલે તો વોહ ઇસ કે મુતહમ્મિલ નહીં હોંગે ઔર ઇસે બરદાશ્ત નહીં કરેંગે। એસે મૌકાઅ પર મરીજ કી તવજ્જોહ અલ્લાહ પાક કી ને’મતોં કી તરફ હો, મસલન મૈં મુસલ્માન હું તો અબ વોહ હાલ પૂછે જાને પર અપને મુસલ્માન હોને કે તસવ્વુર સે ! કહે તો બચત હો જાએગી વરના “ઠીક હું” કે મા’ના મેં ! કહેગા તો યેહ ઝૂટ કરાર પાએગા। ઇસી તરફ તાજિર અપને માલ કી તા’રીફ મેં પતા નહીં ક્યા ક્યા બોલ રહા હોતા હૈ ઔર બા’જ અવકાત તો

માલ બેચને કે લિયે સરીહ યા'ની ખુલે ઝૂટ બોલ રહા હોતા હૈ, મસલન ઇતને મેં તો મુદ્દે વારા નહીં ખાતા (યા'ની બચત નહીં હોતી), ઇતને મેં તો મુદ્દે પડા નહીં હૈ ઔર ઇતને મેં તો મેરી ખરીદ ભી નહીં હૈ, ફિર વોહ ગાહક કો “ખરીદ ભાવ” બલિક બા'જ અવકાત તો “ખરીદ ભાવ” (જિસ રેટ મેં ખરીદી) સે કમ મેં ભી દે દેતા હૈ હાલાં કિ ખરીદ ભાવ કુછ ઔર હોતા હૈ મગર વોહ ઉસે ખરીદ ભાવ બતા કર ઝૂટ બોલ રહા હોતા હૈ। યુંહી અગર કોઈ દુકાન પર રેજાગારી (ખુલે પૈસે) લેને આયા તો ઝૂટ બોલેંગે કિ નહીં હૈ હાલાં કિ રેજાગારી કા ઢેર લગા હોતા હૈ। ઇસ મુઅમ્મલે મેં તાજિર યેહ ભી બોલ સકતે હું કિ હમેં ખુદ ઇસ કી જરૂરત પડેગી મગર ચૂંકિ ઇસ તરહ કહને સે અગલા બહૂસ કરેગા કિ મેરે કો દે દો, મુદ્દે બહુત જરૂરત હૈ। તો ઇસ લિયે ઝૂટ બોલ કર ટાલ દેતે હું। યાદ રહે ! ઝૂટ બોલને કા અંજાબ બરદાશ્ત નહીં હો પાએગા લિહાજા ઝૂટ ન બોલેં ઔર અગર સામને વાલા બહૂસ કરે તો આપ ઉસે ઇસ તરહ સમજા સકતે હું કિ અગર મૈં બોલ દેતા કિ રેજાગારી (ખુલે પૈસે) નહીં હૈ તો આપ મુદ્દા સે ન ઉલઝાતે લેકિન મૈં ને ઝૂટ સે બચને કે લિયે આપ કો સચ બતા દિયા કિ રેજાગારી હૈ મગર મેરે પાસ ભી ગાહક આતે હું ઔર બડા નોટ દેતે હું તો ખુલે પૈસોં કી મુદ્દે ભી જરૂરત હોતી હૈ, ઇસ લિયે મૈં ને રખે હુએ હું તો સચ બોલને પર આપ મુદ્દા સે ઉલઝ રહે હું। બહર હાલ લોગ બાત બાત પર ઝૂટ બોલતે હું જૈસા કિ કહીં પહુંચને મેં દેર હો ગઈ તો જબ પૂછા જાએગા કિ ક્યું દેર હો ગઈ ? તો ઇસ કા ભી કોઈ ન કોઈ બહાના તલાશ લેંગે કિ ફુલાં મિલ ગયા થા યા પેટ મેં દર્દ હો ગયા થા વગેરા હાલાં કિ લેટ હોને કી વજ્હ પેટ મેં દર્દ હોના નહીં થા ક્યું કિ પેટ મેં દર્દ હોતે હુએ કદમ કિસ તરહ ચલતે રહે ? બલિક લેટ યું હુએ કિ ઘર સે નિકલે હી દેર સે થે। બા'જ

અવકાત લેટ હોને પર યેહ ભી કહ દિયા જातા હै કि ટ્રાફિક મેં ફંસ ગયા થા ઇસ લિયે લેટ હુવા હાલાં કિ આપ જબ ઘર સે નિકલે થે તબ હી લેટ હો ગએ થે ઔર ટ્રાફિક મેં ફંસ કર મજીદ લેટ હો ગએ તો યું આપ ટ્રાફિક મેં ફંસને કી વજ્હ સે લેટ નહીં હુએ બલ્ક ઘર સે લેટ નિકલને કી વજ્હ સે લેટ હુએ । યાદ રખિયે ! જિસ કો જલ્દી પહુંચના હોતા હૈ વોહ ઘર સે જલ્દી નિકલતા હૈ લેકિન દીની કામ મેં ખાસ તૌર પર બન્દા લેટ હો હી જાતા હૈ । અગાર કોઈ ઇજ્તિમાઅ યા મદની મુજાકરે મેં લેટ પહુંચતા હૈ તો વોહ ભી ટ્રાફિક મેં ફંસને કા બહાના બનાતા હૈ તો યું બા'જ અવકાત નેક કામોં મેં ભી બન્દા ઝૂટ બોલ રહા હોતા હૈ, અલ્લાહ કરીમ હમેં ઝૂટ સે બચાએ ઔર સચ્ચે નબી ﷺ કી પૈરવી કરતે હુએ હમેશા સચ બોલને કી સાદત બાછ્યો । (મલ્કૂજાતે અમીરે અહલે સુનત, 3/60 તા 62)

સુવાલ : ઝૂટ બોલને કે હવાલે સે હમારે મુઅશરે મેં બહુત સારી ચીજેં રાઇઝ હૈનું ઔર લોગોં મેં ઉન કા જિંક્ર ભી હોતા હૈ, મસલન “યાં તો ઝૂટ બોલને કી ઇજાજત હૈ” કગ્રા ઇસ સે મા’લૂમ હોતા હૈ કि ઝૂટ એક બહુત વસીઅ મૌજૂઅ હૈ, જિસ તરહ ગીબત કે હવાલે સે બહુત સારી વજાહતેં બયાન કી ગઈ ઇસી તરહ ઝૂટ કે મુતઅલ્લિક ભી ભરપૂર ઇલ્મ હોના જરૂરી હૈ, જૈસે આપ ફરમાતે હૈનું કિ મૈં ઇસ બારે મેં ફેસલા નહીં કર પાતા કિ હમારે યાં ઝૂટ જિયાદા હૈ યા ગીબત ?

જવાબ : ઐસા લગતા હૈ કि ઝૂટ જિયાદા હૈ, ઝૂટ બોલતે હુએ પતા હી નહીં ચલતા કિ ઝૂટ બોલ રહે હૈનું । એક મરતબા હમ કિસી મરીજુ કો દેખને ગએ, વોહ મરીજુ આજ્માઇશ મેં લગ રહા થા, હમ ને ઉસ સે હમદર્દી કી તો ઉસ કે પાસ મૌજૂદ ઉસ કે અઝીજુ ને કહા કિ ઇન કો કોઈ મસ્ફળા નહીં હૈ, યેહ

सही है। उन का येह जुम्ला झूट था, अगर उन्हें इल्म नहीं था कि कैसी तबीअत है तो अलग बात है लेकिन मा'लूम होने के बा वुजूद कहना कि ठीक है, येह झूट होगा। आज कल मरीज़ के बारे में इस तरह बोल दिया जाता है हालां कि मरीज़ शदीद तकलीफ़ में होता है तो इस मौक़अ पर तबीअत ठीक है कहना, झूट होगा।

यूं ही अगर कोई सख्त बात करने के बा'द कहे कि आप को मेरी बात बुरी तो नहीं लगी ? सामने वाला कहता है : नहीं नहीं, कोई बात बुरी नहीं लगी, हालां कि उस को वोह बात बहुत बुरी लगी होती है, उस की वजह से वोह अन्दर ही अन्दर कट चुका होता है लेकिन झूट बोल देता है कि कुछ नहीं हुवा । झूट में काफ़ी बातें आ जाती हैं, बस इन्सान को अपनी ज़बान संभालनी चाहिये, सुवाल करने वाले तो सुवाल करेंगे मगर उन्हें जवाब देने में झूट शामिल नहीं होना चाहिये । इसी तरह कोई परेशान हो और दूसरा उस से पूछे कि क्या बात है, आप परेशान लग रहे हैं ? वोह आगे से इन्कार कर दे कि कोई परेशानी नहीं है तो येह उस ने झूट बोला । परेशानी बता देने में क्या हरज है ?

(मल्फूज़ाते अमीरे अहले सुन्त, 3/318)

सुवाल : झट बोलने और बहाना बनाने में क्या फ़र्क़ है ?

जवाब : झूट सच का उलट है जब कि बहाने बा'ज़ अवकात दुरुस्त भी होते हैं और बा'ज़ अवकात ग़लत भी। (अमीरे अहले سُنْنَةِ الْعَالِيَّةِ
दامت برکاتہم العالیہ) के क़रीब बैठे हुए मुफ्ती साहिब ने फ़रमाया :) जो बात वाकेअ़ के खिलाफ़ होगी उसे झूट बोला जाएगा जब कि बहानों में दोनों बातें हो सकती हैं ।

(मल्फूज़ाते अमीरे अहले सुन्त, 3/238)

सुवाल : झूटी ता'रीफ़ करना कैसा ?

જવાબ : અગાર મસ્કા લગાને (ખુશામદ) કે લિયે કિસી કી તા'રીફ કી, કી “આજ આપ બહુત અચ્છે લગ રહે હો” તો યેહ ઝૂટ ઔર ગુનાહ હોગા। (174/3، ﷺ) બહર હાલ ! હમેં મુસલ્માન સે હુસ્ને જન રખના ચાહિયે કી હમ ઉસે અચ્છે લગ રહે હોએ જભી વોહ એસા કહ રહા હૈ।

(મલ્ફૂજાતે અમીરે અહલે સુનત, 3/307)

સુવાલ : ક્યા જિનાત ભી ઝૂટ બોલતે હૈને ?

જવાબ : સબ સે પહલે ઝૂટ એક જિન ને હી બોલા થા ઔર વોહ જિન “ઇબ્લીસ” હૈ જિસે હમ શૈતાન કહતે હૈને। શૈતાન દર અસ્લ જિન હૈ। (પારહ : 15, અલ કહફ : 50, મિરઆતુલ મનાજીહ, 6/661) બા’જુ લોગ ઇસે ફરિશ્તા કહતે હૈને જો દુરુસ્ત નહીં હૈ। ઇબ્લીસ કા અસ્લ નામ “અજાજીલ” હૈ।

(686/1، 262/1، 34: ﷺ، تafsir طبری، پ 1، البقرة، حخت) (મલ્ફૂજાતે અમીરે અહલે સુનત, 10/52)

સુવાલ : ક્યા ઝૂટ બોલને સે વુજ્ઞુ ટૂટ જાતા હૈ ?

જવાબ : ઝૂટ બોલને સે વુજ્ઞુ નહીં ટૂટતા લેકિન બેહતર હૈ કી દોબારા વુજ્ઞુ કર લિયા જાએ। (34/1، ﷺ) (મલ્ફૂજાતે અમીરે અહલે સુનત, 2/101)

સુવાલ : ક્યા બચ્ચોં કો સબકું આમોજુ ઝૂટી કહાનિયાં બના કર સુના સકતે હૈને ?

જવાબ : એસા ઝૂટ જિસ કા સબ કો પતા હો ઔર જો સુને વોહ સમજ્ઞ જાએ કી યેહ ઝૂટ હૈ, ઇસ મેં કોઈ હરજ નહીં। (419/2، أحياء العلوم، એહ્યાઉલ ડલૂમ મુતર્જમ, 2/120) જૈસે બિલ્લી ને બન્દર કો યું કહા વગૈરા। જાહિર હૈ સુનને વાલે સમજ્ઞતે હૈને કી યેહ ઝૂટ હૈ, ફિર બન્દર ને બિલ્લી કો કહા ભી તો સમજ્ઞા કિસ ને ? લેકિન યેહ ઉસ વક્ત દુરુસ્ત હૈ જબ કોઈ જરૂરત હો વરના ફુજૂલ બાત હૈ।

(મલ્ફૂજાતે અમીરે અહલે સુનત, 3/271)

मुवाल : कोई शख्स अक्सर झूट बोलता हो तो उस की सच्ची बात भी झूट लगती है, क्या इस को बद गुमानी कहा जाएगा ?

जवाब : कसरत से झूट बोलने वाला शख्स कभी सच्ची बात भी कर देता है, लेकिन येह फित्री चीज़ है कि ऐसे शख्स की सच्ची बात पर भी यक़ीन नहीं आता। बहर हाल ! इस को बद गुमानी नहीं कहा जाएगा।

(مُلْكُجَاتِيَّةِ اَمْرِيَّةِ اَهْلِسُنْنَتِ اَخْوَذُوا 238/12، اَجْمَعَاتِيَّةِ اَنْتَهَى 8/12، قَرْطَبِيَّةِ تَسْبِيرِيَّةِ 26/يُبَّ) (۱۰)

सुवाल : कोई किसी से कहे कि “लोगों ने आप को सलाम कहा है” हालांकि हर फर्द ने नहीं कहा होता तो क्या येह झूट होगा ?⁽¹⁾

जवाब : अगर सब ने उसे अपना वकील बनाया है कि “हमारा सलाम पहुंचा दो” तो ठीक है, वरना दुरुस्त नहीं। लोग उम्रमन मुझे कहते हैं कि “हमारे सब घर वालों या गाड़ वालों ने आप को सलाम कहा है” अगर वाकेई सब ने वकील बनाया हो तो हरज नहीं, वरना अपनी तरफ से इस तरह नहीं कहना चाहिये। (मल्फूजाते अमीरे अहले सुन्नत, 8/202)

सुवाल : बा'ज़ लोगों ने इस जुम्ले को अपना तक्या कलाम (वोह लफ़्ज़ जो गुफ़त्गू में बार बार बोला जाए उसे तक्या कलाम कहते हैं) बना रखा है : “अगर मैं झूट बोलूँ तो मरते वक़्त मुझे कलिमा नसीब न हो” ऐसा कहना कैसा है ?

जवाब : जुम्ला तो बहुत ख़तरनाक है और बड़ी जुरआत मन्दी है। ईमान की जैसे कोई अहमिय्यत ही नहीं है कि झूट बोलूँ तो ईमान पर ख़ातिमा ही न हो। ऐसी बात तो कभी ख़्वाब में भी नहीं बोलनी चाहिये। इस के हुक्म में तप्सील है, ऐसा जुम्ला न बोला जाए। (मल्फूज़ाते अमीरे अहले सुनत, 3/214)

① ... ये सुवाल “शो” बए मल्कूज़ाते अमीरे अहले सुन्नत का काइम कर्दा है और जवाब अमीरे अहले सुन्नत दामें^{بِكَفْهُمُ الْأَعْلَى} का इनायत किया हवा है।

સુવાલ : અગાર કિસી ઇન્સાન ને તીન મરતબા ઝૂટી બાત પર કુરઆને પાક ઉઠાયા તો ઇસ કા કયા ગુનાહ હૈ ?

જવાબ : કુરઆને કરીમ કી કસમ ખાના કસમ હૈ અલબત્તા સિર્ફ કુરઆને કરીમ ઉઠા કર યા ઉસ પર હાથ રખ કર કોઈ બાત કરના કસમ નહીં “ફ્તાવા રજ્વિય્યા” જિલ્ડ 13 સફ્હા 574 પર હૈ : ઝૂટી બાત પર કુરઆને મજીદ કી કસમ ઉઠાના સખ્ત અભીમ ગુનાહે કબીરા હૈ ઔર સચ્ચી બાત પર કુરઆને અભીમ કી કસમ ખાને મેં હરજ નહીં ઔર જરૂરત હો તો ઉઠા ભી સકતા હૈ મગર યેહ કસમ કો બહુત સખ્ત કરતા હૈ । કિસી ખાસ જરૂરત કે બિગેર નહીં ઉઠાની ચાહિયે । (મલ્ફૂજાતે અમીરે અહલે સુન્તત, 1/494)

સુવાલ : મજાક મેં ઝૂટ બોલના કૈસા ?

જવાબ : મજાક મેં ઝૂટ બોલને સે મુતઅલ્લિક ચન્દ રિવાયાત મુલાહજા કીજિયે : ﷺ સરકારે આલી વકાર ચન્દ રિવાયાત મુલાહજા : બન્દા પૂરા મોમિન નહીં હોતા જબ તક મજાક મેં ભી ઝૂટ કો ન છોડ દે ઔર ઝગડા કરના ન છોડ દે અગર્ચે સચ્ચા હો । (مند 141، حدિથ: 268/3) ﷺ નબિયે કરીમ ને ઇશ્રાદ ફરમાયા : જો બાત કરતા હૈ ઔર લોગોં કો હંસાને કે લિયે ઝૂટ બોલતા હૈ ઉસ કે લિયે હલાકત હૈ, ઉસ કે લિયે હલાકત હૈ યા’ની બરબાદી ઔર તબાહી હૈ । (તર્તી 4/141، حدિથ: 2322) ﷺ પ્રારે આકા ને ઇશ્રાદ ફરમાયા : બન્દા બાત કરતા હૈ ઔર મહૂજ ઇસ લિયે કરતા હૈ કિ લોગોં કો હંસાએ લેકિન વોહ ઇસ કી વજ સે જહનમ કી ઇતની ગહરાઈ મેં ગિરતા હૈ જો આસ્માન ઔર જમીન કે દરમિયાની ફાસિલે સે ભી જિયાદા હૈ ઔર જબાન સે જિતની લગિજશ (ગુલતી) હોતી હૈ યેહ ઉસ લગિજશ સે જિયાદા હૈ જો કદમ સે હોતી હૈ । (كتاب الأنفال، ص 255، حدિથ: 734)

(મલ્ફૂજાતે અમીરે અહલે સુન્તત, 3/289)

सुवाल : किसी को हंसाने के लिये मज़ाक में झूट, ग़ीबत या तोहमत का सहारा ले सकते हैं ?

जवाब : जी नहीं ! ऐसा करना गुनाह है। आज कल झूटे चुटकुले (मज़ाक) बहुत चल रहे हैं, ये ह सब गुनाह हैं। जैसे कॉमेडियन, लोगों को हंसाते हैं या किताबों और अख्भारों में वैसे ही बे मक्सद चुटकुले लिखे होते हैं जिन का मक्सद सिफ़्र सामने वाले को हंसाना होता है, ये ह नहीं होने चाहिए। इतिहास में है : जो लोगों को हंसाने के लिये झूटी बात करता है तो वो ह जहन्नम की गहराई में गिरता है। (ابن المبارك، محدث: 255، حدیث: 734)

अलबत्ता बा'ज़ झूटे चुटकुले ऐसे भी होते हैं जिन से मक्सूद हंसाना नहीं होता बल्कि इब्रत या सबक़ आमोज़ बात समझाना होता है और सुनाने वाले की नियत भी येही होती है तो इन में जवाज़ की गुन्जाइश होगी।

(मल्फूज़ाते अमीरे अहले सुन्नत, 3/446)

सुवाल : क्या दो दोस्तों के दरमियान सुल्ह करवाने के लिये झूट बोल सकते हैं ?

जवाब : لफ़्जُ حُسْنَة के लाम पर पेश नहीं है बल्कि ये ह साकिन है या 'नी सुल्ह। झूट बोलने की सूरत तो मौजूद है मगर जब तक बिगैर झूट बोले सुल्ह मुम्किन हो तो झूट न बोला जाए, हर सूरत में झूट बोलने की इजाज़त नहीं है। अगर सब रास्ते बन्द हो गए और सच बोलेंगे तो सुल्ह नहीं होगी तो अब झूट की गुन्जाइश निकलेगी लेकिन अब भी अगर तोरिये से काम हो सकता है (तोरिये का मतलब है लफ़्जُ का दूसरा कोई दूर का मा'ना मुराद लेना) तो इसी से काम चलाए, सरीह (वाज़ेह) झूट न बोले। (बहारे शरीअत, 3/517, 518, हिस्सा : 16 मफ़ूहूमन) ये ह सब एहतियातें वोही कर सकेगा जिस को इल्म होगा।

(मल्फूज़ाते अमीरे अहले सुन्नत, 3/317)

સુવાલ : हम लोग आपस में बात करते हुए झूट सच का ख़्याल नहीं रखते, ऐसी नसीहत प्रमाणिये कि झूट से नफ़्रत हो जाए और हम कभी झूट न बोलें।

જવાબ : झूट वाकेई बहुत बुरी चीज़ है। झूट हराम और जहन्म में ले जाने वाला काम है। हर मुसल्मान को इस से बचना चाहिये और हमेशा सच बोलना चाहिये। कहते हैं : “सांच को आंच नहीं।” उम्मुल मुअमिनीन हज़रत बीबी आ़इशा سिद्दीक़ा رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا प्रमाणीती हैं : रसूले अकरम صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ को झूट से ज़ियादा ना पसन्द कोई चीज़ नहीं थी, जब आप صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ किसी के झूट पर आगाह होते अगर्चे वोह झूट छोटा सा होता तो उस झूट बोलने वाले को अपने कल्बे अत्त्हर (या'नी मुबारक दिल) से निकाल देते, यहां तक कि हुजूर صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ जान लेते कि उस ने तौबा कर ली है। (7126: 5، مट्टरक، 133: حديث)

પ्रमाण : जब बन्दा झूट बोलता है तो उस की बदबू से प्रसिद्ध एक मील दूर हो जाता है। (392/3: حديث، 1979)

झूट से बचने के लिये झूट बोलने के अज़ाबात और सच बोलने के प्रजाइल की मालूमत हासिल कीजिये और इस के लिये “बहारे शरीअत” के सोलहवें हिस्से में मौजूद “झूट का बयान”, नीज़ “एहयाउल उलूम” की तीसरी जिल्द का मुतालआ कीजिये, इन में झूट के मुतअल्लिक काफ़ी तफ़सीलात मौजूद हैं, إِنْ شَاءَ اللَّهُ झूट से नफ़्रत पैदा होगी। अल्लाह करीम हम सब को सच्चे नबी صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ के सदके सच्चा बना दे।

(મલ્ફૂજાતે અમીરે અહલે સુનત, 3/305)

સુવાલ : हम मार्केट में दुकानदारी करते हैं जहां झूट की बहुत ज़ियादा मुदाख़लत होती है, इस से बचने का कोई तरीक़ा इर्शाद प्रमाण दीजिये।

જવાબ : जब रोज़ा रखते हैं तो भूक और प्यास लगती है मगर फिर भी

रोज़ा रख लेते हैं और तरावीह पढ़ने का पुख्ता अःज्म होता है तो तरावीह पढ़ने में भी काम्याब हो जाते हैं तो इसी तरह झूट से बचने का पुख्ता अःज्म कर लें तो इस से भी बच जाएंगे । झूट बोलना छोड़ दें, चाहे सच बोलने से करोड़ों रुपै का नुक़सान हो रहा हो या सौदा ख़राब हो रहा हो तो होने दें, क्या पता करोड़ों रुपै का सौदा तै होते ही हार्टफ़ेल हो जाए, ज़िन्दगी का कोई भरोसा नहीं है । अगर हार्टफ़ेल न भी हो तो येह करोड़ रुपिया कब तक खा लेंगे ? ऐसा पैसा दवाओं में चला जाता है, डाकूओं के पास और न जाने कहां कहां निकल जाता है । बहर हाल ! झूट में बरकत नहीं बल्कि नहूसत व बरबादी है और झूट बोलना जहन्नम में ले जाने वाला काम है, इस लिये झूट को अपनी डिक्षणरी से निकाल दीजिये । याद रखिये ! सच बोलने वाला हमेशा काम्याब होता है, एक मुहावरा है : “सांच को आंच नहीं” या’नी सच को कोई ज़र नहीं पहुंच सकता । गाहक जाता है तो चला जाए कोई बात नहीं, सच बोलते रहने से आहिस्ता आहिस्ता इमेज क़ाइम हो जाएगा, हत्ता कि एक वक़्त ऐसा आएगा कि लोग बोलेंगे कि यार येह दुकानदार सच्चा है और खुद ब खुद आप की दुकान पर गाहक बढ़ना शुरूअ़ हो जाएंगे, फिर आप जो बोलेंगे, गाहक आंख बन्द कर के मान लेंगे । हज़रते अब्दुल्लाह رضي الله عنهما बिन उमर صلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ से रिवायत है कि रसूलुल्लाह ﷺ ने फ़रमाया कि सच बोलने वाला और अमानत दार ताजिर अम्बिया, सिद्दीक़ीन और शुहदा के साथ होगा ।

(2139: 3/6, ملکूज़ते अमीरे अहले सुन्नत, 8/298)

सुवाल : मेरा फ़र्नीचर का काम है, बा’ज़ दुकानदार ऐसा करते हैं कि हलके माल को भारी और भारी माल को हलका कह कर बेच देते हैं, ऐसा करना कैसा ?

जवाब : बा'ज़ चीजें वज्ञ दार हों तो उन की अच्छी कीमत लगती है, जब कि बा'ज़ चीजें अगर हलकी हों तो तब उन की कीमत अच्छी लगाई जाती है। अगर कोई शख्स किसी चीज़ को हलका या भारी कह कर बेच रहा है और गाहक को मा'लूम है कि किस चीज़ में हलका या भारी कह रहा है, नीज़ कोई धोके की सूरत नहीं है और दुकानदार झूट भी नहीं बोल रहा तो ऐसा करना सहीह है। अलबत्ता अगर वोह हलकी चीज़ को भारी या भारी चीज़ को हलकी कह रहा है या घटिया Quality (या'नी मे'यार) की चीज़ को अच्छी Quality कह कर बेच रहा है और झूट व धोका देही से काम ले रहा है तो ऐसा करना जाइज़ नहीं है, (229/7.५५,,) क्यूं कि जब गाहक को मा'लूम होगा कि मुझ से दुकानदार ने झूट बोला है, धोका दिया है या चीज़ के ऐब को छुपाया है तो वोह चीज़ ही नहीं लेगा या अगर लेगा तो दाम कम करेगा। जो दुकानदार झूट या धोका देही से काम लेगा वोह गुनाहगार होगा।

(मल्फूजाते अमीरे अहले सुन्नत, 9/242,243)

सुवाल : आज कल मार्केट में किसी भी क्रिस्म के धोके से बचा नहीं जाता यहां तक कि पुराने Spare Parts (या'नी पुर्जे) को नया और लोकल को Genuine Parts (या'नी अस्ल पुर्जे) कह कर बेच दिया जाता है, ऐसा करना कैसा है ?

जवाब : अगर पुराने Spare Parts को नया, घटिया को आ'ला और दूसरे मुल्क के Spare Parts को उस मुल्क का कह कर बेचा कि जिस मुल्क का मशहूर होता है तो येह सब धोका और झूट है और ऐसा करना हराम और जहन्म में ले जाने वाला काम है। अलबत्ता अगर बेचने वाले ने खरीदने वाले पर येह बात वाजेह कर दी हो कि मेरे पास नया नहीं पुराना

Spare Parts है जिसे लोग नया कर के बेचते हैं और यूं गाहक को Spare Parts की Condition (या'नी हालत) बता दी तो अब खरीदो फ़रोख़ भैं कोई गुनाह नहीं है। (मल्फूज़ाते अमीरे अહલે સુન્ત, 1/505)

સુવાલ : બુજુગને દીન رَحْمَةُ اللّٰهِ عَلَيْهِمْ કી તહરીર કે મુઅમલે મેં ક્યા એહૃતિયાતેં થીં ? ઇસ બારે મેં કુछ ઇશારદ ફરમા દીજિયે ।

જવાબ : હમારે બુજુગને દીન رَحْمَةُ اللّٰهِ عَلَيْهِمْ અલ્ફાજُ કે ઇસ્ત'માલ મેં બહુત મોહત્તાત હોતે થે ચુનાન્ચે “એહ્યાઉલ ઉલ્મૂમ” કી તીસરી જિલ્ડ મેં હૈ : હજરતે મૈમૂન બિન અબૂ શબીબ رَحْمَةُ اللّٰهِ عَلَيْهِ ફરમાતે હૈને : મૈં બૈઠા ખ્રત લિખ રહા થા કી એક હ્રફ પર આ કર રૂક ગયા કી અગાર યેહ લફ્જ લિખ દેતા હૂં તો ખ્રત ખૂબ સૂરત હો જાએગા લેકિન ઝૂટ સે દામન નહીં બચા સકુંગા । ફિર મૈં ને વોહ લફ્જ છોડને કા અઝ્જમ કર લિયા કી ભલે મેરા ખ્રત ખૂબ સૂરત ન હો મગર મૈં યેહ લફ્જ નહીં લિખુંગા । તો મુઝે ઘર કે કોને સે નિદા કી ગઈ જિસ મેં કુરઆને કરીમ કી ઇસ આયત કી આવાજ થી :

﴿يُبَيِّنُ اللّٰهُ الَّذِينَ أَمْوَالُهُمْ لِلّٰهِ وَالَّذِينَ يَأْكُلُونَ فِي الْأُخْرَىٰ﴾ (ب 13، 14: 27) તરજમએ કન્જુલ ઈમાન : “અલ્લાહ સાબિત રહતા હૈ ઈમાન વાલોં કો હક્ક બાત પર દુન્યા કી જિન્દગી મેં ઓર આખિરત મેં ।” (અખીર, અલ્બુઝ, 3/169) યેહ તો હમારે બુજુગને દીન رَحْمَةُ اللّٰهِ عَلَيْهِમْ કી તહરીર મેં એહૃતિયાતેં થીં લેકિન આજ કલ કે મજામીન ઓર આર્ટીકલ મેં ઇતના ઝૂટ હોતા હૈ કી જુમીનો આસ્માન કે કુલાબે મિલા દિયે જાતે હૈને (યા'ની ઝૂટી સચ્ચી બાતેં લિખ દી જાતી હૈને) । એસા ઝૂટ લિખને સે બેહતર હૈ કલમ રહ દેં ।

ગુજરાતી જમાને મેં મો'તજિલા નામી એક બદ મજહબ ફિર્કા ગુજરાતી હૈ, ઉન કા જાહિજ નામી એક બહુત બડા આલિમ થા, જબ વોહ મર ગયા તો

किसी ने उसे ख़्वाब में देख कर पूछा कि तेरे साथ क्या गुज़री ? तो उस ने कहा कि अपने क़लम से वोही लिखो जिस को देख कर तुम खुश हो जाओ । (266/5، حَيَاءُ الْعُلُومِ، एहयातउल उलूम (मुतर्जम), 5/662) फ़ी ज़माना क़लम से क्या क्या लिख रहे होते हैं कुछ होश ही नहीं होता, नीज़ इस वाकिए से सोशल मीडिया और तहरीरी मेसेज फैलाने वाले इब्रत हासिल करें कि अपनी ज़बान से वोही कहें जो आखिरत में छुड़ा सके, एक एक ह़फ्ते संभल संभल कर लिखें और बोलें लेकिन यहां तो इतना मुबालग़ा कर रहे होते हैं कि बस ।

हम्द, ना'त और मन्कबत लिखने में एहतियातें

ना'त शरीफ़, नज़्म या अशआर लिखने में मज़ीद एहतियात की हाजत है कि आदमी इस में फंस जाता है क्यूं कि उस को रदीफ़ या क़ाफिया निभाना होता है और अपने मिस्रअ़ का वज़न बराबर रखने के लिये अलफ़ाज़ ढूँडना पड़ते हैं जिस की वजह से सख्त आज़माइश होती है लिहाज़ा सलामती इसी में है कि हम्द और ना'त वगैरा लिखने की कोशिश न की जाए । इस मैदान में बड़े बड़े शुअ्भा जिन में ना'त गो (ना'त ख़्वान) शाइर भी शामिल हैं उन्हों ने ठोकरें खाई हैं और ऐसी ऐसी शरूई ग़लतियां छोड़ कर दुन्या से रुख़सत हुए हैं कि ﴿وَالْأَنْجَانُ وَالْأَنْجَنِ﴾ । लिखने वालों ने उन की मिसालें तक लिखी हैं कि फुलां इतना बड़ा शाइर था, इतने इतने कलाम लिखे, ना'तें भी कहीं मगर येह येह ग़लत बात लिख गया । याद रखिये ! ना'त शरीफ़ लिखने के लिये ज़रूरी है कि लिखने वाला मुतसल्लिब (पुख़ा) आ़लिम हो और इस के साथ साथ फ़न्ने शाइरी भी जानता हो, अगर ऐसा नहीं है तो कलाम न लिखे ।

(मल्फूज़ते अमीरे अहले सुन्नत, 3/32)

सुवाल : आप ने एक मदनी मुज़ाकरे में फ़रमाया था कि मैं रोड पार कर के ग्राउन्ड में खेलने नहीं जाता था क्यूं कि मेरी वालिदा ने मन्अू किया था,

કુછ દિન પહલે આપ કે એક દોસ્ત સે મેરી મુલાકાત હુઈ તો ઉન્હોંને એક વાકિઅા બતાયા કી હમ એક ગલી મેં ખેલા કરતે થે તો મૈં ને ઇલ્યાસ કાદિરી સે કહા કી “ચલો ઇલ્યાસ ! ગ્રાઉન્ડ મેં ખેલતે હું !” આપ ને ફરમાયા : “મેરી માં ને મન્યુ કિયા હૈ ।” ઉન્હોંને કહા : માં તો ઘર મેં હૈ, ઉન કો ક્યા પતા ? તો આપ ને ફરમાયા કી “નહીં ! ઝૂટ નહીં બોલના ।” પ્રારે મુર્શિદે કરીમ ! મેરી આપ સે દરખાસ્ત હૈ કી યેહ વાકિઅા બચ્ચોં કો બતાએં તાકિ વોહ જહાં ભી જાએં, વાલિદૈન કો બતા કર જાએં ઔર ઝૂટ ન બોલેં ।

જવાબ : ગ્રાઉન્ડ ઔર હમારે ઘર કે દરમિયાન એક બડા રોડ વાકેઅા થા, ઔર ઉસ રોડ પર ગાડિયાં બહુત રફ્તાર સે ચલતી થીં ઇસ લિયે મેરી વાલિદા મુજ્જે ઉસ ગ્રાઉન્ડ મેં ખેલને કે લિયે જાને સે મન્યુ કરતી થીં તાકિ મુજ્જે કિસી કિસ્મ કી કોઈ તકલીફન પહુંચે । યકીનન યેહ ઉન કી મુજ્જ સે મહિબત થી । નીજ મૈં અપની માં સે ઝૂટ નહીં બોલ સકતા થા ક્યું કી ﷺ ! મુજ્જે બચપન સે હી અલ્લાહ પાક સે ડર લગતા થા । (મલ્ફૂજાતે અમીરે અહલે સુનત, 8/67)

સુવાલ : ઝૂટ ઔર ચુગુલી સે બચને કા તરીકા ક્યા હૈ ?

જવાબ : ઇન્સાન ઝૂટ ઔર ચુગુલી સે ઉસ વકૃત બચ સકેગા જબ ઉસે ઝૂટ ઔર ચુગુલી કી તબાહ કારિયોં કા ઇલ્મ હોગા ઔર યેહ ઇલ્મ દીની કુતુબ કા મુતાલાઅા કરને સે હાસિલ હોગા । ઝૂટ સે બચને કી કોશિશ જારી રખે ઔર ઇસ કે સાથ સાથ અલ્લાહ પાક સે દુઅા ભી કરતા રહે, અલ્લાહ પાક કી રહેમત સે ઉમ્મીદ હૈ કી ઝૂટ ઔર ચુગુલી સે છુટકારા નસીબ હો જાએગા । અગર કોઈ શાખ્સ યેહ કહતા હૈ કી મૈં આહિસ્તા આહિસ્તા ઇન્હેં છોડ્ય દુંગા તો યેહ ખ્યાલ જેહન સે નિકાલ કર ફૌરન ઇન ગુનાહોં કો છોડ્ય દે કિ મौત કા કુછ મા'લૂમ નહીં કિ કિસ વકૃત આ જાએ લિહાજા ઇન્સાન કો અપને ગુનાહોં સે જલ્દ તૌબા કર લેની ચાહિયે । હાં ! અગર કોઈ જિયાદા ચાય પીતા હૈ ઔર

ઉસ કે લિયે ચાય નુક્સાન દેહ ભી હૈ વોહ કહે કિ મૈં આહિસ્તા આહિસ્તા ચાય છોડ દૂંગા તો યેહ બાત સમજ્ઞ મેં ભી આતી હૈ, જબ કિ ગુનાહોં કે મુઅામલે મેં આહિસ્તા કા મુઅામલા તર્ક કર દેના ચાહિયે। ઇસી ત્રાહ અગર કોઈ શરાબ પીતા હૈ ઉસે ભી ચાહિયે કિ ફૌરન છોડ દે કિ ઇસ કા પીના હરામ વ ગુનાહ હૈ। કિસી ગુનાહ કો આહિસ્તા આહિસ્તા છોડને કી ઇજાજત કોઈ ભી આલિમે દીન નહીં દેગા। મજીદ મા'લૂમાત હાસિલ કરને કે લિયે મક્તબતુલ મદીના કી કિતાબ “ગીબત કી તબાહ કારિયાં” ખરીદ કર મુતાલા કીજિયે। ઇસ કિતાબ કો પઢને સે એંડેષન્ટ ઇલ્મ મેં ઇજાફા હોગા। યાદ રખિયે! ઇલ્મ એક નૂર હૈ ઔર ગુનાહ અંધેરા હૈ, જહાં ઇલ્મ કા નૂર આ જાતા હૈ તો વહાં ગુનાહોં કા અંધેરા બાકી નહીં રહતા। (મલ્ફૂજાતે અમીરે અહલે સુન્ત, 8/279,280)

સુવાલ : ઝૂટ કી તબાહ કારિયાં કિતાબ કબ તક આએગી ?

જવાબ : જિન્દગી ને સાથ દિયા તો ઝૂટ કી તબાહ કારિયાં કિતાબ લિખને કા ભી ઝરાદા હૈ ક્યું કિ મૈં ઇસ કી જરૂરત બહુત મહસૂસ કરતા હું। પહલે ખ્યાલ થા કિ ગીબત જિયાદા હૈ મગર અબ સમજ્ઞતા હું કિ ઝૂટ ગીબત સે ભી જિયાદા હૈ। બાત બાત પર ઝૂટ બોલના આમ હો ગયા હૈ। જિમ્મેદારાન ઔર મુબલિલગીન કી બાત કી જાએ યા અવામ વ ખ્વાસ કી, પતા ભી નહીં ચલતા ઔર મુંહ સે ઝૂટ નિકલ રહા હોતા હૈ, અબ મેરે જૈસા જો હુસ્સાસ (Sensitive) આદમી હોતા હૈ વોહ બા'જ અવકાત જાન લેતા હૈ કિ ઇસ ગૃહીબ કો પતા ભી નહીં કિ યેહ ઝૂટ હૈ લેકિન બહુત મરતબા બોલને કી હિમત નહીં હોતી। કિતાબ મેં મિસાલેં દે કર સમજ્ઞાને કા જેહન હૈ। કભી યાદ આતા હૈ તો કઈ મિસાલેં અપને પાસ લિખ લેતા હું તાકિ અલ્લાહ પાક કી તૌફીક સે જબ કિતાબ આએગી તો એંડેષન્ટ ઉસ મેં ડાલ દેંગે। બસ અલ્લાહ પાક ક્રૂલ કરે ઔર ઝખ્લાસ ભી અત્થા ફરમાએ। (મલ્ફૂજાતે અમીરે અહલે સુન્ત, 2/107)

સુવાલ : ક્યા ઝૂટે શાખ્સ કી કોઈ નિશાની હૈ ? તાકિ ઉસ સે બચા જા સકે ।

જવાબ : નિશાની તો બા'જુ અવકાત ગૈર મુસ્લિમ કી ભી પતા નહીં ચલતી ।

“એક મરતબા મૈં કિસી મુલ્ક મેં થા ઔર હમારી ગાડી સિગનલ પર રૂકી હુઈ થી, ઇતને મેં ચાય કે હોટલ સે એક નૌ જવાન ભાગતા હુવા નિકલા ઔર બડે પુર તપાક અન્દાજુ સે મુજ્જે “اللّٰهُ عَلٰيْكُمْ” કહા, કિસી ને મુજ્જે બતાયા કિ યેહ ગૈર મુસ્લિમ હૈ ।” આજ કલ તો કિસી કા મુસ્લિમાન હોના ભી મા'લૂમ નહીં હોતા ક્યું કિ મુસ્લિમાન ભી ગૈર મુસ્લિમોં જૈસા લિબાસ પહનતે ઔર ઉન કી તૃઠાં બાલ રખતે હૈને । મુસ્લિમાનોં કા તહજીબો તમદુન ભી ગૈર મુસ્લિમોં જૈસા હો ગયા હૈ । ખુદા કી પનાહ ! રહી બાત ઝૂટે શાખ્સ કી નિશાની કી, તો જબ વોહ ઝૂટ બોલેગા તભી મા'લૂમ હો સકેગા કિ વોહ ઝૂટા હૈ ઇસ કે ઇલાવા યેહ બાત કૈસે મા'લૂમ હો સકતી હૈ ! ક્યું કિ યેહ કોઈ પહેલી તો હૈ નહીં જિસે બૂજા જા સકે । હદ્દીસે પાક મેં મુનાફિક્સ કી યેહ નિશાનિયાં બયાન કી ગઈ હૈનું કિ “વોહ બાત કરતા હૈ તો ઝૂટ બોલતા હૈ, વા'દા કરતા હૈ તો વા'દા ખિલાફી કરતા હૈ ઔર ઉસ કે પાસ અમાનત રખવાઈ જાએ તો ખિલાનત કરતા હૈ ।” (34:25، 1/ખિરાત) (મલ્ફૂજાતે અર્પણ અહલે સુનત, 1/243)

યેહ રિસાલા પઢ્યું કર દૂસરે કો દે દીજિયે

શાદી ગ્રમી કી તક્કીબાત, ઇજ્તિમાઆત, આ'રાસ ઔર જુલૂસે મીલાદ વગૈરા મેં મકતબતુલ મરીના કે શાએઅ કર્દા રસાઇલ ઔર મદની ફૂલોં પર મુશ્તમિલ પેમ્ફલેટ તક્કીમ કર કે સવાબ કમાઇયે, ગાહકોં કો બ નિય્યતે સવાબ તોહફે મેં દેને કે લિયે અપની દુકાનોં પર ભી રસાઇલ રખને કા મા'મૂલ બનાઇયે, અખ્ભાર ફરોશોં યા બચ્ચોં કે જરીએ અપને મહલ્લે કે ઘર ઘર મેં માહાના કમ અજુ કમ એક અદદ સુનતોં ભરા રિસાલા યા મદની ફૂલોં કા પેમ્ફલેટ પહુંચા કર નેકી કી દા'વત કી ધૂમેં મચાઇયે ઔર ખૂબ સવાબ કમાઇયે ।

अगले हफ्ते का रिसाला

